

M. Saim UYSAL

Yerel seçimler ve ekonomimiz

22.2.2019

Ekonomik tablomuzun sorunları gittikçe derinleşiyor. Ekonomik büyümemizin özellikleri değişiyor. Elli yıllık potansiyel büyüme ortalaması %5 iken %2-3'lere doğru evriliyor. Eski krizlerimizde inişli çıkışlı büyümeler yaşanırken halen resesyon ve küçülme dönemlerinin süreleri uzuyor, bu da bizim potansiyel büyümemizin aşağı çekilmesiyle sonuçlanıyor. 2017 yılında %7.4 büyüyen ekonomimiz 2018'in üçüncü çeyreğinde %1.6 ya kadar geriledi. Şu anda ise üççeyrek negatif büyüme yani "Küçülme " yaşıyoruz. Korkarız ki 2019 yılında da ciddi büyüme oranları yakalayamayacağız. Enflasyonda da aynı durum söz konusu. 2016 yılının sonunda %8.5 a indirdiğimiz enflasyon bugün %20.3 oranında. Yaşanan durgunluk ve küçülmeye rağmen enflasyonun katılığı ve yapışkanlığı devam ediyor. Yılı %16-17'lerde kapatacağımız görülüyor.

Büyümenin negatif yaşanması işsizlik oranını %12'lere çıkardı. Küçülme ve daralma süresinin uzunluğu bu oranı %14-15 lere doğru çıkarabilir. 2016 yılının başında döviz kuru (Dolar/TL) 2,9 iken bugün 5,3'lere çıktı. Üç yıllık kur artışı %80. Bunun yarattığı şok, ithal girdilere bağlı sanayi ve tarımımızı olumsuz etkilemeye devam ediyor. Banka kredileri, artması bir yana reel bazda gerilemeye devam ediyor. Reel sektörün bilançoları kur ve faiz şoku ile bozulduğundan kredi geri ödemelerinde yaşanan problemlere neden olmakta bu da tahsili gecikmiş alacakların miktarını gittikçe yükseltmektedir. Bu duruma neşter vurulmadığı için Bankacılık sisteminde "Yakın İzlemeye Alınan Krediler" deki artış nedeniyle yabancı değerlendirme kuruluşları "kırılganlık olabilir" vurgusunda bulunuyorlar.

Temel göstergelerden biri olan "İmalat Sanayinin milli gelir içindeki payı bir türlü yükseltilemiyor. (2000 yılında %17.8, 2018 III. çeyrek %16.1) Türk ekonomisinin en güçlü yanı olan kamu maliyesindeki disiplin anlayışı yerel seçimler nedeniyle önemli oranlarda gevşetildi. Bütçe ancak arizi gelirleri ile denkleştirilebiliyor.

Ödemeler dengesine gelince; 2017 yılında yaklaşık 20 milyar dolarlık sermaye girişine nazaran geçen yıl (2018) 4.5 milyar dolarlık çıkış oldu. 2018 yılı son beş ayındaki cari fazla, net hata noksan kalemi (kayıt dışı girişler) ve rezerv azalışlarının sürekliliği sağlanamaz. Ekonomide

küçülme olmadan cari fazla verilmesi önemlidir. IMF veya benzeri bir dış kaynak sağlanamazsa borç krizi kaçınılmaz olur.

Küresel koşullar dalgalanmalar göstermesine rağmen FED'in bilanço küçültmesinin yılsonuna kadar devam edeceğinin anlaşılması, anlaşmasız Brexit'in bizim gibi ülkelere endirekt etkilerinin konuşulmaya başlanması, ticaret savaşları, küresel büyümedeki düşüş ihtimalleri ve hatta resesyonların konuşulması, Çin ekonomisinin yavaşlaması olumsuz etkilenmeye aday gelişmeler. Yerel seçimler sonrasında radikal bir kararlar bütünü açıklanması beklentisi oluştu.

Türk ekonomisinin iki ana motor sektörü var. Konut (inşaat) ve taşıt sektörleri. Her ikisinde de ciddi oranda düşüşler var. Özellikle konut sektöründe önemli oranda arz fazlası mevcut. Fiyat düşüşlerine rağmen iç talep keskin düşüşler yaşadığından taşıt ve konut satışları artmıyor. Zira faizler oldukça yüksek. Döviz kurunda istikrar kazandırmadan bu piyasalara ivme kazandırmak zor. Yerleşikler son beş aydır yaklaşık 12 milyar dolar döviz aldı. Bireysellerin yanında kurumlarda döviz almaya devam ediyor. Nedeni beklentilerin bozulması.

Seçimler sonrasında "güven ve istikrar" beklentilerini karşılayacak radikal bir program açıklanır, risk primi de eski oranlarına dönerek düşerse iç talebi tekrar hareketlendirmek mümkün olur. İşte bu noktada yapılması gereken, ihracatın konusuna giren sektörlerle öncelik verilmesi olacaktır. Zira ülkemizin "dış borç" gibi önemli bir yapısal sorunu var. Gerek özel sektör döviz pozisyon açığı gerekse toplam borcumuzun milli gelirimizin yarısını geçmesi, "dış talep" artışını yaratacak yapısal önlemlerin önemini arttırıyor. Bu yapısal değişim süreci kuşkusuz zor olacak. Refah seviyemizi eskisi gibi birden arttıramayacağız.